

Mand: **Johann Wilhelm Rasmussen**¹ #4 leveår: 85

Født: 30.12.1872 i Brunsnæs
 Død: 15.07.1957 i Sønderborg
 Begravet: 20.07.1057 i Sønderborg Christianskirken
 Far: Rasmus Rasmussen #6
 Mor: Mette Marie Weissbrodt #7

WR

Biografi udfærdiget af Willi (BK.1)

1872, født 30.dec. i Brunsnæs, Broager sogn.
 1873, døbt 19.jan. i Broager kirke, faddere se andetsteds.
 1887, konfirmeret 3.marts i samme kirke.
 1892, d.25.marts: bliver efter ansøgning prøjsisk statsborger. (Som født af forældre, der stadig var danske statsborgere - var "optanter" - var Far og hans søskende automatisk optanter. Når Far ville være tysk soldat, var det for at kunne komme ind ved jernbanen eller postvæsenet. Det var den bedste mulighed for en ung mand af fattig herkomst at skabe sig en sikker levevej.)
 1893, 6.jan. værnepligt som "Ersatzrekrut, Hanseatischem Infanteri-regiments 75/6 Kompanie" i Bremen.
 1894, 27.sep. hjemsendt på orlov som tilhørende reserven.

 Derefter ved landbruget.

1897: Landpostbud i Gråsten, Hokkerup og Emmelsbøl
 1900, 30.sep. Bryllup. Ansættelse i Gråsten.
 I Gråsten fødes Christine 12.02.1902 og Marie 24.12.1904
 1907: ansættes ved posthuset i Tønder som postbud. Bygger hus med adressen: Strucks Allé 24. Låner penge dertil hos Mor's plejefar og morbroder Martin i Nykirke.
 I Tønder fødes før krigen: Rasmus og Peter 26.10.1907, Anni 14.07.1910, Hanne 29.12.1912.
 1914, 2.aug.: mobiliseres til "4.Kompanie III. Landsturm-Infanteri Bataillon Flensburg" i Skærbæk.
 1914, 24.nov. hjemsendt som "unabkömmlich"(= u-undværlig) ved Tønder posthus efter dettes ønske.
 Får tjeneste ved jernbane-postvæsenet, kører mod nord (Hvidding), øst (Tinglev) og vest (Højer).
 Medlem af kanin-avler-foreningen og opnår mange præmier.
 Medlem af og senere kasserer i Gartenbauverein Tondern (Tønder havebrugsforening).
 I Tønder fødes efter krigen Willi 13.02.1919.

 1920: Genforening.

Medens mange af postfunktionærerne vælger at tage sydpå, især de, der ikke var hjemmehørende på egnen, vælger Far og Mor at blive boende, og Far fortsætter ved Tønder posthus.
 1921, 21.maj bliver "fhv. Briefträger i tysk Tjeneste Johann Wilhelm Rasmussen, der har indfødsret", ansat som overpakmester fra 1.maj 1921 at regne. Far fortsætter med jernbaneposttjenesten, men ruterne forlænges nu til Bramming(Esbjerg) og Sønderborg, medens Højer-linien efter en ret kort årrække nedlægges.

Far fortsætter med sin haveinteresse og bliver kasserer i den danske Tønder Kolonihaveforening. Jeg (Willi) husker tydeligt, da den nu nedlagte kolonihave tæt ved Gørrismark ved vejen til Møgeltønder blev anlagt. Jeg "hjalp" med at plante læbælte. Her byggede Rasmus og Peter et lysthus, og jeg mindes da mange gode timer herude, måske lige bortset fra kartoffelhøst-tiden! Far var en flittig og fremragende havemand, og begge haver - den store have ved hjemmet i Strucks Allé og den ret store kolonihave - var altid i fineste orden.

Når Far havde været der, lå intet græsstrå den gale vej.

1929 fik Far præmie for sin kolonihave fra Kolonihaveforbundet i Danmark.

1940 Far bliver æresmedlem af Tønder Kolonihaveforening.

1942 Far pensioneres og udnævnes til Dannebrogsmænd, var der- efter i audiens hos Kong Christian for at takke.

Strucksallé 24 sælges for 16.000 kr.

Blomstergade 16 i Sønderborg købes.

Far og Mor flytter i løbet af sommeren til Sønderborg.

1957: Far køres på hospitalet og dør. Begraves på kirkegården ved Christianskirken i Sønderborg. (Begge grave er sløjfet for få år siden(1993)

ca. 1960 sælger Mor huset i Blomstergade til søster Anni (22.000)

----- Om Fars barndom og opvækst:

Det var dyrt at leve, fortjenesten var lille, og derfor måtte alle børn tidligt hjælpe til, så de kunne leve anstændigt. Om sommeren, når de arbejdede på teglværkerne, boede de som andre arbejderfamilier i et stort muret skur med paptag. Skuret var delt i forskellige rum - et rum til hver familie, som altså var både køkken, soveværelse, dagligstue, hønse- og svinesti, for disse husdyr var livsvigtige for dem, og de kunne jo ikke lade dem hjemme uden tilsyn og røgtning. Da der udelukkende arbejdedes på akkord, var dette nødvendigt for at spare tiden til den ofte lange vej til teglværket og tilbage. Trafikmidler fandtes ikke, man havde kun "apostlenes heste".

Allerede fra 3-års alderen skulle hvert barn hjælpe med at vende teglstenene, når de havde stået til tørre et stykke tid. Omkring 10-års alderen kom de om sommeren ud på gårdene som hyrdedrenge og med 11 var de tit ude at tjene hos bønderne hele året.

Så snart de var konfirmeret, måtte de sørge for sig selv, og de fleste kom ud på gårdene som tjenestekarle.

Bønderne var alle gårdejere, for boelsmænd og husmænd fandtes ikke på den egn.

At blive syg var dyrt på den tid, og den bedste og billigste medicin var en snaps 3 gange daglig efter maden. Dengang var 5 pf. mange penge, og Far kan huske, at da han engang skulle have deres lille brændevinsdunk fyldt op hos købmanden, måtte han hjem igen for at hente 5 pf - man havde netop indført afgift på brændevinen på det beløb. Det var en katastrofe, for daglønnen var kun 1 eller 2 mk.

Rasmus fortæller: "Farfar har jeg kun set een gang i 1914, kort før verdenskrigen, da han besøgte os, og vi børn var forbavset over, at han til morgen, middag og aften skulle have en snaps".

6 år gamle skulle børnene i skole. Om sommeren var der ikke meget skolegang, fordi børnene jo skulle arbejde.

Undervisningen var tysksproget bortset fra, at af de 6 ugentlige

religionstimer var de 4 på dansk.

1887 blev Far konfirmeret på dansk. Af de 150 konfirmander blev kun 3 konfirmeret på tysk.

Hans lærer ville hjælpe Far til at læse videre og blive lærer. Det ønskede Far ikke, han ville være uafhængig og ikke halvvejs tigge sig gennem et studium. Far vidste jo nok, at dette tilbud var ærligt ment, men der var også mange mennesker, der blot ville gøre indtryk på andre som godgørende og forlangte så til gengæld en livsvarig taknemlighed. Og netop derfor ville Far klare sig selv.

Rasmus og Peter fortæller: "Sommeren 1927 var vi med Far et par dage på Broagerland på besøg hos hans brødre. Da viste han os ved det ene teglværk de skure, i hvilke hans forældre boede med deres børn og husdyr sommeren igennem. Det har bestemt ikke altid været særligt rart.

Far fortalte om den tids hårde håndarbejde og viste os også de nye maskiner og metoder, der gjorde arbejdet på teglværket til en barneleg i forhold til dengang".

Efter nogle års arbejde ved landbruget søgte Far om at blive prøjsisk statsborger og fik udnævnelsen 25. april 1892.

Det var nødvendigt, fordi hele familien jo var optanter, d.v.s. havde beholdt deres danske indfødsret og på en måde var statsløse. Far's brødre søgte også og opnåede ligeså at blive prøjsiske statsborgere.

6.januar 1893 blev Far så indkaldt for at aftjene sin værnepligt, først til Harburg, så til Bremen til 6.Kompagnie i 1.Hanseatischem Infanteriregiment Nr. 75. Som det fremgår af hans soldaterpapirer, var Far en dygtig skytte. En tid lang var han oppasser hos sin løjtnant, som godt kunne lide ham. Dette venskab holdt op, da Far en dag ikke var så heldig med sin skydning, og løjtnanten bildte sig ind, at Far ville drille ham. Rasmus kan huske fra tiden omkring 1914, at Far, når de på deres søndagsspadserture kom forbi et skydetelt, som var stillet op i en eller anden anledning, altid prøvede at vinde at par gode cigarer ved at skyde.

Far havde købt sig en tysk grammatik for at lære sig at tale og skrive korrekt tysk, fordi han tænkte på at søge ind ved postvæsenet. Endnu i sine sidste leveår beherskede han både den tyske og den danske grammatik næsten perfekt, for ved genforeningen, da han blev dansk tjenestemand, øvede han sig på samme måde i det danske

Da retskrivningsreformen kom i 1947, og navneordene f.eks. skulle skrives med lille, gik han over til den med det samme i sine breve og gjorde det korrekt. Jeg, Willi, har aldrig hørt Far tale tysk. Det er først for ret kort tid siden jeg fik at vide, at sproget i vort barndomshjem udelukkende var tysk indtil genforeningen. Jeg husker kun: dansk med Far, tysk med mor og søskende indbyrdes. Far og Mor talte dansk sammen. Og på et tidspunkt, da jeg var alene hjemme hos Far og Mor, talte vi dansk alle tre. Jeg talte dansk med mine søskende, når de kom hjem, men tysk vedblev at lyde fra tid til anden. Far og Mor ville ingen stridigheder have i den retning, men herom nærmere i min biografi.

Da Far blev pensioneret, forbavsede han mig ved pludselig at læse litteratur, ikke bare Morten Korch og Deeping. Han må også have kendt en del tysk litteratur. Reuter's "Landmandsliv" kendte han på tysk originaludgaven og fik den frisket op i dansk oversættelse. Da den kom i Tønder biograf, gik jeg med ham for at se den - jeg glemmer

ikke, hvordan Far faktisk gled af stolen, da Onkel Bræsig faldt i grøften!! Det var muligvis den eneste gang, Far var i biografen. Vi snakkede litteratur, og en del af den litteratur, jeg skulle læse på seminariet, læste han også.

Vi holdt Familie-Journalen - posttjenestemænd fik vistnok rabat - og den må Far naturligvis også have læst, men han fik først tid til det, da han pensioneredes. Fars breve var altid korrekt skrevet med grammatikken og ortografien i orden. Men han imponerede både Cecilie og mig, da han fulgte den nye retskrivning der kom i 1948, den med å kunne, skulle, ville, og kun store bogstaver ved egennavne!!

Fars lærer ville have ham til at gå læsevejen, som før fortalt. Denne lærer har Far tit fortalt mig om. Han var dansksindet, men måtte altså kun tale dansk med sine elever 4 timer om ugen. Jeg har aldrig hørt Far synge, men han kunne mange danske sange og salmer udenad fra dengang. Kort efter at Far forlod skolen, blev denne lærer da også udvist. Han var jo "kun" optant.

En sang lærte Far mig, som jeg kan huske endnu:

"Lille svale, du som forår bringer!
 Vejen fra det fjerne var så lang.
 Hvor vil du nu hvile dine vinger?
 Hvem vil du nu glæde med din sang? "

Jeg spurgte engang Far om, hvad han stemte ved genforeningen. Han stemte dansk, sagde han. Men da jeg spurgte, hvad Mor stemte, sagde han, at det kunne jeg spørge Mor om. Det gjorde jeg så. Mor svarede, at hun ikke havde stemt, for tysk ville hun ikke stemme, og dansk kunne hun ikke stemme, (på grund af hendes tyske opdragelse og tysksindede slægt).

KIRKEOPTEGNELSE.

Fødsel.

Kb. Broager 1865-87, nr. 9 (1873)

Født 13.dec. 1872, døbt 19. jan. 1873

Johann Wilhelm Rasmussen og søn af hyreinderste Rasmus Rasmussen ved Brunsnæs og hustru Mettha Maria Weisbrodt

Faddere:

Boelsmand Johan Ernst Christiansen, Iller

Andreas Sørensen's h(ustru) i Midtskov

Thomas Godt's datter ved Iller: Elina.

Hustru: **Christina Carstensen** ¹ #5 leveår: 91

Gift: 30.09.1900 i Nykirke hans alder: 28 hendes alder: 26

Født: 30.01.1874 i Nykirke

Død: 18.01.1965 i Sønderborg

Begravet: 20.01.1965

Far: Peter Hans Carstensen #8

Mor: Christine Hemmsen #9

WR
Bk.1; Moders familie stammer fra Vest-Slesvig fra området omkring Rav-

sted i nærheden af Løgumkloster til Dreisdorf ved Bredstedt i Syd-Slesvig og har været bønder, rådmænd, præst, kniplingskræmmer og håndværkere.

Mor's mor døde kort efter fødslen og Mor kom i pleje hos sin morbror. Det er måske derfor, at Mor aldrig har kunnet fortælle ret meget om sin familie. Hun vidste blot, at en af hendes oldefædre havde været præst i 40 år i Rødenæs og før den tid præst på Hallig Hooge 1787-1791.

Mor's morbror, Martin Hemmsen, var gift med Lise, "Tante Lise" - hendes pigenavn kendes endnu ikke - som altså var Mor's stedmor eller plejemor, om man vil. Vi har sikkert alle betragtet hende som bedstemor - jeg, Willi, har i al fald.

Onkel Martin, som vi sagde, havde en fætter, der var slagter og hjemmeslagter i Tønder: Lorenz Hemmsen i Søndergade. Han kom og slagtede det svin, som Far og Mor havde hvert år - jeg mindes svagt hans besøg og det blodige håndværk, vaskebaljen med det kogvarme vand og stigen, som grisen hang på. For familieskabets skyld gjorde han det vistnok gratis, bare han så kunne komme en middag og "få sat" af Mor's dejlige blodpølse og Grütswurst (ordret = grødpølser = hvide pølser?) Bror Peter fortæller, hvad jeg af gode grunde ikke husker, "når slagter Hemmsen's skulle på besøg hos tante Lise og onkel Martin, kørte de i en stor charabanc med to store heste for - så havde de plads til os alle. Gamle fru Hemmsen var blind, men hun kunne høre, hvor vi kørte. Når vi kørte over broerne ved Lægan og Møllehus, sagde hun: Nun fahren wir über die Brücke!". Derimod kan jeg udmærket huske den gamle fru Hemmsen, som kaldte på mig, når hun var på besøg hos os: Willi, tag min hånd og vis mig, hvor stor du er blevet! Og så fik jeg altid et bolsje, fordi jeg var blevet SÅ stor. Gamle fru Hemmsen må være død, inden jeg blev ret gammel.

Mor's blodpølser med sirup, "klumper" og Bratkartoffeln husker jeg særdeles godt!! Mor var i det hele taget god til at lave mad.

Mor's far var udlært maler, glarmester og musiker. Han spillede klarinet og violin og skal have været god til det. Han ville have bibragt Mor violinspillet, men hun ville ikke. Det var ikke passende for en ung pige dengang!

Mormor tilhørte den kendte bådebygger- og landmandsslægt Hemmsen i Nykirke(Neukirchen), Nordosterdeich(Nordøstdiget). Hemmsenhuset var det ældste i landsbyen, efter hvad Mor's plejebroder og fætter, Christian Hemmsen, fortalte. Hans bedstefar havde fortalt ham, at efter inddigningen af Gudskog (Gotteskoog) ca. 1610, byggede en af forfædrene det første lille hus, som i dag er stalden. Han var nemlig blevet ansat som markmand, d.v.s. fåre- og kvæghyrde. Senere havde han giftet sig og var begyndt at bygge både. Med tiden byggedes der så et større større stuehus med stald, lade og værksted.

Hemmsen-både blev et begreb vidt omkring. Det var solidt byggede både, de hurtigste under sejlføring og de letteste at stage. Efter afvandingen af Tønder-marsken omkr. 1930 havde ingen mere brug for både, så derefter var Hemmsen-familien udelukkende landmænd. En af Hemmsen-bådene befinder sig i Esbjerg Fiskeri- og Søfarts-museum. Læs i Andreas Møllers bog: Både og bådsfolk i Marsken.1973. Den fortæller om levevilkårene for marskbønderne før afvandingen, d.v.s. før Vidåen blev "tæmmet", og bogen fortæller en hel del om Hemmsen-slægtens medlemmer og både. Mor's fætre og plejebrodre nævnes ved navn.

Som berettet døde Mormor kort efter Mor's fødsel, og hun voksede

op hos sin morbroder, Martin Hemmsen og hans kone Lise, og havde det virkelig godt i alle henseender.

Mor havde en 6 år ældre søster, der desværre døde som 24-årig i 1892. Da Morfar så døde i 1897, var Mor helt alene. Så vidt vi husker, har Mor fortalt, at hun som ganske ung var et par år hos sin fader i Tønder, hvor han havde en kro i Vestergade 14, hvor der senere var dels læderforretning og købmand. Dengang var hvert andet hus i Tønder kro og gæstgivergård, når tiden var inde til kreaturmarkederne, hvor der var flere gange så mange kreaturer som mennesker i byen, og hvor gaderne simpelthen flød med komøg. Indtil genforeningen var Tønder den store kreatur-handelsby, som Husum i dag er en lille afglans af. Endnu i min drengetid fandtes det store eksportmarkeds-areal med haller og et par tusind båse på den store markedsplads ved Sønderport, ligesom marskbønderne endnu kom sejlene til Skibbroen i Tønder(havnen), hvor der var kajanlæg og en stor kran.

Efter sit ophold hos Morfar kom Mor ud at tjene hos købmand Olufsen på Markedspladsen(Rådhusstorvet), et halvt år i kroen Fegetasch i Nykirke og også et par år hos sine plejeforældre. Et par år var hun sammen med sin skolekammerat Anna Nielsen i Flensborg i en hatteforretning med værksted. I værkstedets dårlige belysning fik hun ødelagt sine øjne, der ikke var gode i forvejen, så hun allerede som 70-årig næsten var blind. I Flensborg har hun sikkert været til koncert og teater, for da vi i 20-erne fik radio, var vi alle overrasket over, at Mor kendte så meget musik og kendte så mange dansemelodier og deres tekster - hun har måske lært mange af sin fader, der jo var professionel spillemand. Peter fortæller, at da han engang sang arien fra operaen "Martha" med en forvansket tekst: Martha, Martha, du verschwandest, und mit dir mein Portemonnaié..." - blev Mor ærgerlig, for hun havde set operaen i Flensborg, og hun syntes, at det var synd at forvanske teksten!

Jeg husker som dreng og ung, at Mor meget ofte hørte musik i radioen, men også andre udsendelser. Der var en bestemt speaker i en af de tyske stationer, som hun altid ville høre.

1899 lærte Mor Far at kende. Han var dengang landpost i Emmelsbøl og havde rute til Nykirke. De blev forlovet og havde bryllup den 30. september 1900 i Nykirke. Samtidig blev Far forflyttet til Gråsten.

Det var dengang skik, at en brud gav sin brudgom en halvlang merskumpibe med søvlåg, og det gjorde Mor også. Denne pibe satte Far stor pris på og røg meget på den. Da Far døde fik Rasmus den.

Morfar fik sin egen lille lejlighed, da Mor kom til at tjene andetsteds. Da han døde, kom størstedelen af hans bo på aktion, også hans musikinstrumenter. Mange år senere, da nogle af os børn lærte at spille, har Mor engang sagt, at hun var ked af, at hun ikke havde beholdt den fine violin, hendes fader havde haft. Men hun var dengang bange for, at hendes eventuelle børn så måske ville blive musikere og - som alle musikere dengang gjorde - drikke over tørsten. Hun havde så tit været ked af den side af faderens erhverv.

Mellem de dele af sin faders dødsbo, som Mor beholdt, var et smukt schatol, som Peter's datter Frauke, der er gift med Anni's søn, Jørn, har, og har gjort fint i stand. En militær-sangbog som har tilhørt Morfar, hvoraf fremgår, at han havde tjent i 1. 6. batteri i det slesvigholstenske artilleri som nr. 113. Denne sangbog har Peter. Mor havde også sin faders orden fra tre-års-krigen mod Danmark 1848-51, den er desværre forsvundet. Desuden havde hun også et nydeligt

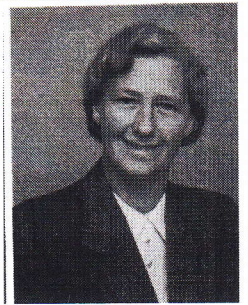
pibebræt med korsstingsbroderi med sine bedsteforældres initialer i glas og ramme. Dette broderi har Frauke og Jørn også, men rammen og glasset duede ikke mere. Det hang i sin tid i Tønder bag døren i dagligstuen over det chatoll, som Jørn og Frauke også har. På det hang Far's piber. Samme bedsteforældre havde et segl med initialerne P.A.C. (Peter Andreas Carstensen), som Rasmus har.

Mor elskede at løse kryds- og tværs i f.x. Familie-journalen, men også Hus og Hjem, og hun var god til det. Hun brugte en ordbog, jeg havde i min barndoms skole, og når vi sad sammen i dagligstuen om aftenen eller sådan, spurgte hun os om det eller det "på 5 bogstaver" o.s.v. - jeg var nødt til at læse lektier oppe i mit dejlige værelse, men hjalp hende da naturligvis. Når hun så vandt, hvad hun gjorde et par gange, købte hun til gengæld noget til mig eller gav mig lov til at købe noget for pengene.

.....fortsættes.....

* Etta (Peters Datter) er i besiddelse af ovennævnte sangbog. Hun har endvidere en navneklud.

K Barn 1: **Christine Rasmussen** #81 leveår: 100
 Født: 12.02.1902 i Gråsten
 Død: 06.08.2002 i Sønderborg
 Ægtefælle Jørgen Peter Rasmussen #87 f. 26.03.1899 d. 18.05.1965
 Gift: 28.09.1929 i Tønder kirke

WZ Indtil sit bryllup var Christine i huset hos følgende familier:

Bager Jensen, Strucksallé i Tønder.

Rentier Jessen, sammesteds.

Christian Hemmsen, Nykirke, 1 år.

Sadelmagermester Dumann, Vestergade, Tønder, 2 1/2 år.

Var derefter hjemme for at lære syning hos frk. Burchardi i Nørregade.

Retspræsident Richard, Sønderborg.

Manufakturhandler Jessen, Haderslev, 1 år.

Igen hos Richard 6 1/2 år, og da Richard død, fulgte Christine med fru Richard til Klampenborg, hvor hun var 2 mdr.

Manufakturhandler Kock, Sønderborg.

1929, den 28. september blev Christine gift med vores fætter, Jørgen Rasmussen, søn af vores (farbroder) onkel Hans i Iller og tante Cecilie.

Jørgen var udlært købmand, var med i 1. verdenskrig, besøgte derefter Handelshøjskolen i Århus og blev ansat som kontorassistent på Invalidenævnet i Sønderborg, hvor han virkede til kort før sin død (i 43 år).

Christine og Jørgen boede de første år i Helgolandsgade 19, 2. sal, men fik så en nybygget lejlighed Engelshøjgade 8, hvor Christine blev boende også efter hun blev alene. Flyttede så til Skriverløkken.

De var begge begejstrede og dygtige havefolk, selv om Jørgen med årene fik eksem af visse blomster (eller var det sol-eksem?) og altid måtte gå i haven med handsker på. De opnåede adskillige

13 jun 2003

Familie til Johann Wilhelm Rasmussen #4 - forsat

præmier for deres smukke og velplejede have.

Begge var meget glade for børn og søskene-børnene elskede dem højt, ligeså næste generation: Tante Didde og Onkel Jønne, som de blev kaldt.

De var også begge meget interesserede i antikke ting, og særlig ure havde Jørgens interesse, hvad deres hyggelige hjem også bar præg af.

Jørgen havde en vældig hukommelse og kunne fortælle om gamle dage så alle lyttede. Det er en skam, at der ikke blev skrevet noget ned af det.

Mor var i pleje hos dem, men Jørgen blev desværre meget alvorligt syg, og da Christine ikke kunne hjælpe, og selv ikke altid var lige rask, blev Mor indlagt på plejehjemmet ved Mølledammen i Sønderborg. Her døde Mor i sit 91. leveår.

KIRKEOPTEGNELSE.

Faddere:

1. Louise Hemmsen, Nykirke.

Mors(000005)'s tante og plejemoder, gift med Mors morbroder, der tog sig af Mor, da mormor døde af barselsefeber og morfar ikke kunne tage sig af sin datter. Hun blev kaldt "Tante Lise" af hele søskende-flokken.

2. Pigen Anna Nielsen, Flensborg.

Hun var Mors skolekammerat og veninde. Mor og Anna var i lang tid samtidig i Flensborg i en hatte- og modist-forretning og fik begge deres øjne ødelagt af den dårlige belysning. Hun blev gift med en broder til kunstmaleren Emil Nolde og blev senere næsten blind ligesom Mor. (Yderligere var hendes broder, Hans Nielsen, Fars kollega og ven, og boede senere også i Tønder, Strucks Allé.

3. Peter Rasmussen, Broager, Fars broder.

Død og bisættelse.

Christine R.
Tante Didde døde den 6. august 2002 og blev bisat fra Sct. Marie Kirkens kapel den 10. august. Bisættelsen blev forrettet af pastor Peter Grønlykke, som talte ud fra Mt.25,34-40:
(Urnen er efter afdødes ønske nedsat på de ukendtes grav ved Christianskirken.)

Stykket jeg her har læst ved Christine Rasmussens bisættelse er hentet fra et afsnit, der hedder "Verdensdommen". Det er tanken om og billedet af, at vi med vort liv en dag stilles for Herrens ansigt og dom.-Hvor vi kommer med det, vi ved, men hvor det overraskende viser sig, at der også var noget, vi ikke vidste.

Vi skal ikke holde verdensdom eller blot menneskedom i dag. Når jeg alligevel har læst dette stykke, så skyldes det, at vi også ved afskeden med et menneske får noget at vide, som vi ikke vidste før,- Det er ikke noget nyt eller noget andet, end hvad der blev givet, og hvad jeres søster og jeres "tante Didde" har betydet for jer. Det er netop, hvad hun har givet og hvad hun har betydet, der nu står lidt mere klart og tydeligt. For så længe et menneske lever, tænker man ikke så meget over det. Heller ikke selv om der har været mange år til at gøre det i. Hvilket må siges at

13 jun 2003

Familie til Johann Wilhelm Rasmussen #4 - forsat

være tilfældet for Christine Rasmussens vedkommende. - For hun kunne fejre sin 100 års fødselsdag i februar måned.

Didde Rasmussens liv og gerning har været lidt ud over det sædvanlige. Ikke blot på grund af hendes lange liv og mange år, men også og først og fremmest for den betydning, hun fik for familien i en lidt bredere sammenhæng. Hun var den ældste blandt mange søskende. - Og hun bevarede vel også denne rolle som storesøster i familien. Hun følte et ansvar for sine søskende, men forventede vel også at hendes rolle som storesøster blev respekteret, og at hendes råd og position havde en vis vægt og tyngde. - En rolle og position Christine Rasmussen så at sige kunne fortsætte fordi hun ikke selv fik børn. Det var nok en sorg for hende, men den slog hende jo ikke ud eller satte hende udenfor. - Tværtimod har man indtryk af, at hun dermed havde tid, kræfter og gæstfrihed til at tage sig af sine søskendebørn, og bevare rollen som storesøster for sine søskende. - Der er vist blevet bagt mange pandekager af "tante Didde" til hendes søskendebørn i årenes løb, og i det hele taget lavet meget god mad til familien fra hendes hånd.

Christine Rasmussen var i det hele taget vokset op med de klassiske færdigheder og dyder for en husmor. - Hun havde været i huset også i fine højborgerlige hjem, hvilket hun ofte kunne vende tilbage til. Og det var en tid og baggrund, har man indtryk af, der også kom til at bestemme hendes liv og anskuelser, Foruden at lave god mad omfattede det også Christine Rasmussens store lidenskab og interesse for at brodere og spille bridge.

Når man således tænker på og tænker tilbage på et menneskes liv - så er det jo ikke nyt, men en kærlig erindring om, hvad et andet menneske har betydet og givet med sit liv. - Christine Rasmussen blev ikke selv mor, med jeg tror ikke det er helt forkert at hævde, at hun alligevel med sit liv rørte ved den kærlighed, det ansvar og den omsorg og interesse, som er forbundet hermed.

Og selv om det - som sagt - ikke er nyt i den forstand, så rummer erindringen om et elsket og respekteret menneskes liv, dog også et glimt af den overraskende viden, som vi hørte om i stykket, der blev læst til indlæning. - fordi vi jo også, mens vi lever, gør det uden at tænke over det, og i hvert fald gør det uden at kunne kende de dybere følger og konsekvenser af vort liv. Dem kender vi først lidt mere af engang. Dem kender vi først lidt dybere ved afskeden med et andet menneske.

Vi vil derfor tage afsked med Christine Rasmussen under disse ord i dag. Under disse ord af vor Herre Jesus, skal Christine Rasmussens liv og gerning også mindes og erindres. For hvad hun gav og betød som storesøster og som "tante Didde" for hendes familie og søskendebørn. Det skal mindes med taknemmelighed og med glæde under evangeliets kongeord af vor Herre Jesus: "Sandelig siger jeg jer: Alt, hvad I har gjort imod en af disse mine mindste, det har I gjort mod mig."

Salmer: 45, 543, 717.

K Barn 2: **Marie Rasmussen** #82 leveår: 87
Født: 24.12.1904 i Gråsten
Død: 17.11.1991 i Århus
Begravet: 21.11.1991 i Århus
Ægtefælle Hans Peter Hansen #88 f. 25.02.1900 d. 00.12.1973
Gift: 05.01.1943 i Rådhuset, Sønderborg

WR
Bkvi
Marie gik i den tyske kommuneskole i 7 år. Efter forskellige pladser i huset, var hun bl.a. hos manufakturhandler Brodersen i Vestergade og Andresen i Østergade i Tønder og lærte både at sy og ekspedere.

Hendes sidste arbejdsgiver, inden hun blev gift med Hans Peter Hansen i Vinum var hos J H Kock i Sønderborg, hvor hun var i knap 7

Familie til Johann Wilhelm Rasmussen #4 - forsat

år: fra 1.april 1936 til udgangen af december 1942. J H Kock giver Marie en meget fin udtalelse, her et uddrag:

"Frøken Rasmussen var engageret som syerske, men hun har som direktrice forestået forretningens systue og været medvirkende ved tilrettelæggelsen af hjemmesyning. Hun har vist sig at have det mest indgående kendskab til tilskæring og al slags syning såvel som til alt tænkeligt forekommende håndarbejde. Hun har udført alt sit arbejde med den største akkuratessse, hurtighed og utrættelighed. Foruden det forannævnte arbejde har frøken Rasmussen været den daglige leder af mine specialafdelinger for børneudstyr, damelingeri, korsetter, kitler og kjoler, nederdele og bluser. Foruden i disse afdelinger har hun deltaget i ekspedition over hele forretningen....." slutning med en beklagelse osv.

Willi: Jeg var meget glad for min søster Marie - hun sørgede for, at jeg f.eks. havde moderne undertøj, mens jeg gik på seminariet. Mor havde nogle gode år hos hende og Hans Peter, og der var aldrig sure miner, når vi kom på besøg, tværtimod følte man sig altid velkommen.

KIRKEOPTEGNELSE.

Faddere:

1. Anna Rasmussen, Brunsnæs, Fars svigerinde, gift med:
2. Rasmus Rasmussen, Fars broder.
3. Mor

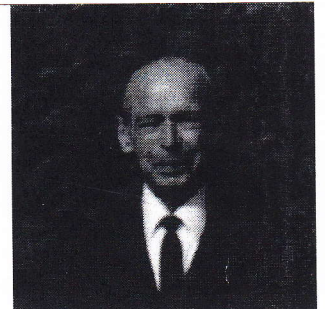
M Barn 3: **Rasmus Rasmussen** #83 leveår: 90

Født: 26.10.1907 i Tønder

Død: 08.05.1997 i Højer

Ægtefælle Emma Helene Schleemann #91 f. 02.12.1898 d. 19.03.1980

Gift: 31.08.1935 i Tønder kirke

Lebenslauf:

1914-1922: Volksschule, später Deutsche Volksschule zu Tondern.

1922-1926: In Schmiedelehre bei Gebr. Roost in Tondern.

27.März 1926 Gesellenprüfung mit ug bestanden.

Als Geselle gearbeitet:

15.04.-13.05.1926: Gebrüder Roost.

01.07.-08.08. do : Schmiedemeister Specht in Seet.

12.08.-18.09. do : " Lorenzen in Krusau.

23.09.-18.11. do : Stellmachermeister Naus in Tondern.

01.02.-05.06.1927: Gebrüder Roost.

01.02.1927 meldete ich mich in den Fachverein.

05.06.1927-05.04.1928: Karosserifabrik I H Jensen, Hoyer.

10.04.-17.10.1928: beim Militär, Fliegerkorps in Lundtofte.

29.11.-08.12.1928: Dragonerschmied Andersen, Tøndern.

31.01.1929-21.10.1931: Gebrüder Roost.

12.10.-21.10.1929 zu Ford-Kursus in Kopenhagen.

11.04.1929 meldete mich in den Männerturn-Verein von 1865, Tøndern.

04.06.-07.06.1930 zum Gauturnfest in Kiel.

23.08.-29.08.1931 in Esberg zu Kursus des Fachvereins für Vertrauensmänner.

22.10.-24.12.1931 bei I H Jensen.
11.01.-26.02.1932 bei Naus.
29.02.1932 lernte Emmi kennen.
04.07.-15.07.1932 auf Fahrradtur mit 4 Freunden nach Skagen.
21.09.1932-31.12.1934 selbständig, Werkstatt und Shelltank.
01.01.-10.06.1935 Shelltank mit festem Lohn.
10.06.1935 wieder bei Jensen in Hoyer.
08.07.1935 mietete Wohnung bei Uhrmacher Wind.
31.08.1938 Hochzeit mit Emma Magdalena Schleemann((C10004).
17.10.1935 Marie Christine geboren(CA0004) Nottaufe.
11.11.1935 " " gestorben.
10.05.-18.05.1937 in Essen zu Kursus bei Krupp Lastwagen.
Juni-Juli 1937 6 Wochen krank: Metallvergiftung vom Duco-Lack.
06.01.1938 Johann Wilhelm geboren(CB0004)
27.02.1938 Kindtaufe, Paten: Vater, Tante Erna, Uhrmacher Wind.
01.03.1938-1940 schrieb für Nordschleswigsche Zeitung.
31.12.1939 Erna Marie geboren(CC0004).
31.03.1940 Kindtaufe, Paten: Yante Erna, Tante Mica und ?
22.05.-16.10.1940 bei der Wehrmacht in Aalborg als Tanker.
18.10.1940 fing wieder an bei Jensen, Hoyer.
08.04.1941 in Kiel um Arbeit für uns anzusehen, grosser englischer
Fliegerangriff.
25.04..... wieder nach Kiel, können die Arbeit annemen.
24.02.1942 meldete mich zu Waffen SS.
22.04..... Abfahrt von Tingleff nach Warschau zur Ausbildung.
08.09..... über Sennelager nach Frankreich.
31.10..... nach Berlin zum Schützenpanzerwart - Lehrgang.
19.12.....-03.01.1943 Weihnachtsurlaub.
04.01.1943 wieder nach Frankreich.
03.02..... ab nach Russland.
10..... Ankunft in Kiew.
22..... in Poltawa.
23..... in Krasnograd.
19.03..... in Nähe von Charkow.
20.04..... bekam das KVK II Klasse mit Schwertern.
20.08..... Uwe Schmidt gefallen bei Kolentow bei Walki.
26.09..... immer weiter zurück, über den Djibr, General Rungstedtbrücke
.....
Die Tagebücher 1944-46 fehlen, bis 1947 nach Gedächtnis und
vorliegenden Belegen.
14.01.1944 bekam das Kraftfahrerbewährungs-Abzeichen in Bronze.
Januar-Februar 1944 auf Urlaub.
Februar 1944 zurück zur Kompagni, in Nähe von Krasnodar.
Es geht immer weiter zurück, Süd-Ukraine, Bessarabien, Ploesti in
Rumänien.
Neu aufgestellt, nach Polen, Ungarn, Österreich.
1945 in Ungarn leicht verwundet.
10. Mai 1945 Waffen niedergelegt.
In Civil zu Fuss vom Linz mit Walter Koicimba nach Göttingen, alleine
nach Hamburg, mit dänischen Bus nach Padborg.
06.06.1945 in Faarhuslager eingeliefert und festgenommen.
25.02.1946 zu 2 1/2 Jahren Gefängnis nach Gesetz mit rückwirkender
Kraft verurteilt.
08.11.1946 begnadigt weil Frontsoldat.
15.11..... wieder bei I H Jensen.
21.01.1947 letzter Granatsplitter entfernt im Krankenhaus zu Tondern.

- 01.02.1948 Emmi mit Meningitis ins Krankenhaus.
 08.03..... Emmi wieder zu Hause.
 26.10.1949 unser Dach war beim wegfliegen,Orkan aus Süden.
 11.08.1951 habe mich verhoben, 6 Wochen nicht gearbeitet.
 22.03.1953 Johann Wilhelm konfirmiert.
 09.07..... bei P Schmidt, Heizungen.
 14.11..... fing an bei Tønder Automobilhandel.
 27.03.1955 Erna Marie konfirmiert.
 05.05..... mit Hoyer Klub (Fachverein) in Wolfsburg,VW-Werk.
 19.07..... Johann Wilhelm in Lehre bei uns, Tønder Automobilhandel.
 30.03..... Erna Marie in Lehre bei J R Petersen.
 15.07.1957 Vater starb.
 26.10..... 50 Jahre alt, Peter zog nach Apenrade.
 25.12..... Wölli,Wolfram Jung, zum ersten mal in Hoyer.
 27.07.1958 Emmis Mutter starb.
 20.06.1959 Erna Marie und Wölli verlobten sich.
 24.03.1960 wurden wir Grosseltern, Jürgen geboren.
 07.05..... Hochzeit von Erna Marie und Wölli, Taufe von Jürgen
 31.08..... unsere Silberhochzeit.
 30.04.1961 Ruth Damm zum ersten mal hier.
 19.05..... Martin Wind starb.
 03.11..... Anni Wind verkaufte das Haus.
 05.11..... Anni Wind starb plötzlich.
 31.12..... Johann Wilhelm und Ruth verlobten sich.
 27.01.1962 Johann Wilhelm verunglückte mir seinem Auto bei Broacker.
 21.06..... Skøde unterschrieben.
 03.07..... bekam Skøde vom Rechtsanwalt.
           können anfangen zu umbauen.
 06.03.1963 meldete mich aus der Feuerwehr, Diplom für 20 Jahre.
 23.03..... Johann Wilhelm und Ruth Hochzeit.
 18.12..... Carsten geboren.
 03.04.1964 Marie-Anne geboren.
 09.04..... wurde Ehrenmitglied der Feuerwehr.
 18.01.1965 meine Mutter starb 91 Jahre alt.
 09.07.1966 Liselotte geboren.
 11.12.1967 Dieter geboren.
 27.01.1968 Johann Wilhelm und Ruth zogen nach Tøndern.
 01.02..... "   " übernahmen Shell-Station in Tøndern.
 03.02..... Erna und Wölli zogen zu uns.
 06.11..... Erna kam heute wieder nach 11 Wochen mit Wölli auf See.
 18.07.1970 unser erstes Fernsehapparat.
 27.09..... Wölli ein gutes 6A Patent.
 28.01.1971 zum ersten mal seit ich fahre einen Autounfall, nicht
   meine Schuld.
 31.03.1974 Jürgen konfirmiert.
 29.10..... mein letzter Arbeitstag,Volkspension,ca.21 Jahre bei GM.
 03.09.1975 ganze Familie Jung zurück von Fahrt seit 5.Juli.
           Brunswik,Florida,Venezuela.

KIRKEOPTEGNELSE.

Faddere:

1. Rasmus Rasmussen, Ærø, (farfar)
2. Rasmus Rasmussen, Iller, (farbror)
3. Wilhelmine Melfsen, Chr.Albrechtskoog,(Mor tjente hos hende i mange år)

M Barn 4: **Peter Rasmussen** #84 leveår: 83
 Født: 26.10.1907 i Tønder
 Død: 11.08.1990 i Åbenrå
 Begravet: 16.08.1990 i Åbenrå
 Ægtefælle Hanna Elmine Andersen #95 f. 12.08.1910 d. 07.07.1985
 Gift: 11.12.1938 i Højer kirke

Peter's egne erindringer (40 maskinskrevne sider) i uddrag efter aftale med Peter, der bad mig om at redigere og bearbejde:

.....
 Far har fortalt, at hans fader stammer fra Ærø, men flyttede til Broager sogn, da der ingen arbejde var at få på øen.

Teglværkerne ved Nybøl Nor og Flensborg Fjord havde nok arbejde, og mange Ærø-boere rejste som han derhen.

Om sommeren boede familierne tæt ved teglværkerne i nogle lave huse, hvor de hver havde en stor stue og et stort køkken.

Sommeren 1924 var Rasmus og jeg sammen med Far i Broager og Iller. De lave huse stod endnu. Far fortalte, at når de som børn kom hjem fra skole, skulle de møde på teglværket og vende sten, som var

Mens vi var der, blev der lavet håndstrøgne tagsten, og det var Fars broder, onkel Rasmus, og hans kone, tante Anna, samt en mand ved navn Jens, der lavede dem.

I den ene ende af skuret, hvor de stod, var der en hestegang med en lerælter, som blev trukket af en hest. Fra æltemaskinen tog tante Anna en portion og delte den til onkel Rasmus og Jens, der så formede tagpanderne i nogle træforme og lagde dem til tørre på nogle brædder.

Ejeren af teglværket kom tilfældigvis forbi og kom hen og sagde goddag. Han kunne kende Far, der havde arbejdet som karl hos ham, inden han søgte ind til postvæsenet.

Vi fik også den helt moderne teglstensproduktion at se, hvor alting foregik på maskiner.

I bogen "Teglværker ved Flensborg Fjord" er der på side 50 et billede af arbejdsstaben, og der står Fars broder onkel Hans og hans kone, tante Cecilie til højre. Han var bedst kendt under navnet Hans Holm. Han er den eneste i den generation, der har Holm som mellemnavn.

Kirkenoter :

 Konfirmationen foregik på tysk af den tyske sognepræst, pastor Beuk. Bibelord Ordsprogenes bog, 14,2: Sang: Ich bin dein, sprich du darauf ein Amen.

Faddere:

1. Jürgen Hemmsen, Nykirke, syd for Tønder (nu Tyskland). Mors morbroder, var en smule egen, og boede hos morbroder Martin, der var Mors plejefar, og tante Lise, Mors plejemoder. Mor sagde, at han var svagelig, men så intelligent, at han godt kunne have studeret.
2. Georg Andersen, Tønder, Var Fars gode ven og kollega, og stammede fra Aventoft.
3. Anna Hansen f. Nielsen, Nykirke, en søster til Far's kollega og gode ven, Hans Nielsen, der stammede fra Rudbøl, og boede nu i

Strucksallé over for Horupsgade. Anna var Mor's veninde og gift med en broder til kunstmaleren Emil Nolde (f.Hansen), Nikolaj Hansen. De ejede hans fædrende gård i Nolde ved Jejsing. Rasmus og jeg var der en sommer på ferie. De havde billeder og mapper af Emil Nolde liggende.

K Barn 5: **Anni Rasmussen** #85 leveår: 91
 Født: 14.07.1910 i Tønder
 Død: 21.05.2001 i Sønderborg
 Begravet: 28.05.2001 i fra Christians Kirkens Krypt, Sønderborg ²
 Ægtefælle Albert Christensen #99 f. 19.02.1902 d. 03.02.1946
 Gift: 07.03.1931 i Tønder kirke
 Ægtefælle Kristen Emanuel Jørgensen #102 f. 06.04.1904 d. 15.10.1981
 Gift: 18.12.1954 i Sønderborg rådhus

18.11.1989:

WZ:
Anni: Anni var 10 ved genforeningen, men hun blev ved med at gå i den tyske skole. De fik så 4 timer ugentligt danskundervisning.

"Efter konfirmationen fik jeg en formiddagsplads hos skrædder Jensen i Tønder. Derefter kom jeg til Vogt og til Andresen. Senere kom jeg til Sønderborg hos sagfører Miang. Så lærte jeg Albert at kende, og vi blev gift 7. juli 1931.

Vi fik en lejlighed i Helgolandsgade 25. Så købte vi huset på Jomfrustien 27-29 i 1932. Vi havde nu 2 børn, John og Jørn.

I 1940 begyndte så 2.verdenskrig og vi fik indrettet beskyt-teasesrum i kælderen, og der måtte vi ned af og til.

Samtidig begyndte Albert at blive syg af og til. Det var hjertet, det var galt med. Han døde 3.februar 1946.

Jeg begyndte at sy hjemme i to år. Så fik jeg arbejde hos Møller og Co.

18.december 1954 blev jeg så viet til Emanuel Jørgensen. Vi fik en dreng, Bjarne, d. 19. november 1955. Men i 1956 rejste jeg fra ham, fordi det var et slet ægteskab.

Jeg kom så hjem til Far og Mor, som boede i Blomstergade 17. Mor var jo blind og kunne nok trænge til hjælp. Jeg var der i 4 år. Så tog Marie hende til sig. Far var jo død imens. Jeg købte så huset af Mor og begyndte at sy hos Chr Schmidt. 8 år efter solgte jeg huset og flyttede ind i Andelsboligen i Ringgade 68. Der bor jeg endnu. 1977 blev jeg pensionist.

KIRKEOPTEGNELSE.

Fødsel:

Kb. Tønder fødte 1888-1924, 1910, nr. 89

Født 14.Juli, døbt 14. August i Tønder Kirke.

Anni Rasmussen, ægtefødte datter af Postbud Johan Wilhelm Rasmussen og Christina, født Carstensen i Tønder.

Daabsfaddere:

1. Caroline Nielsen, Claxbüll
2. Christian Hemmsen, Nykirke
3. Cathrine Hansen, Nykirke

Død:

Anni Rasmussen døde den 21.maj 2001 i sit hjem, Ringgade 68, st.th.,
6400 Sønderborg.

Dødsannonce i Jydske Vestrkysten den 22.5.2001:

Vor kære mor, svigermor, farmor og oldemor

Anni Jørgensen

* 14.juli 1910

+ 21.maj 2001

er stille sovet ind

Sønderborg, Ringgade 68

John og Eva

Jørn og Frauke

børnebørn og oldebørn

Bisættelsen finder sted

mandag den 28. maj kl. 11.30 i Christianskirkens Krypt.

Højtideligheden slutter ved kirken.

Bisættelsen blev forrettet af sognepræst Lis Hejner Mortensen , som læste ordene fra salme 8 og fortsatte :

Døden kommer til os på mange forskellige måder.

Den kan komme til dem, der står midt i livet, da kommer den som oftest uventet og uvelkomment.

Planer må opgives, bånd rives over. Døden kan komme mere stille.

Et ældre menneske kan føle kræfterne svinde, og føle sig mæt af dage, og sådan gik det for Anni Jørgensen.

De sidste år var der ikke så mange kræfter tilbage, synet og hørelsen var svækkede og hun var træt nu.

Fru Jørgensen har ellers altid været i gang, hun blev meget tidligt enke og hun kunne ved uhyre stor flid holde sammen på hjemmet og hjælpe til, at hendes sønner fik en uddannelse og endog musikundervisning i deres barndom.

Hun satte lige til det sidste en stor ære i at holde sit hjem på bedste måde, der var rent i hver en krog og hun havde sans for at sætte ting smukt sammen, hendes hjem var præget af stor farvesans og akkuratesse.

Ligeledes betød blomster utroligt meget for hende, dem kunne hun aldrig få nok af, og hendes altan havde altid de smukkeste blomster og på et tidspunkt blev hendes altan præmieret som byens smukkeste altan, og selv her hvor synet var dårligt, evnede hun at få sine pelargonier til at overvintre og komme igen med de smukkeste blomster og hun nød at sidde på sin altan, det var hendes gode sommerbeskæftigelse sådan som tv var hendes gode vinterbeskæftigelse.

Håndarbejde har altid interesseret hende og hendes hjem bærer præg af mange smukke ting fra Håndarbejdets fremme ligesom hun altid har været gavmild med broderier og lignende til familien, men altid på den enkeltes egne præmisser.

I mange år var det også symaskinen, som blev brugt som indtjeningsmiddel, der er blevet syet meget både til forretninger og private, og hun var utrolig flittig og kreativ.

Familien betød utrolig meget for hende, hun var en god mor for sine sønner og en meget god svigermor og børnebørnene elskede at komme hos deres farmor, og hun gjorde alt for dem, og der

var tradition for, at hvert eneste barnebarn og oldebarn blev forsynet med en bamse

Hun tog tingene som de kom og beklagede sig aldrig, selv om noget i livet også kunne være svært, men var altid meget ligevægtig og hun var vellidt og levede sit stille liv. Hun var godt begavet, men havde som pige desværre aldrig fået den uddannelse, som hun ville være egnet til.

Hun holdt af litteratur, hørte mange lydbånd og var glad for sang og musik. Hun havde gået i tysk skole, men blev utrolig dansksindet.

Og I har utrolig meget godt at mindes og sige tak for gennem det menneske, vi i dag tager afsked med, hun har betydet meget i jeres liv. Hun var et menneske, som aldrig krævede, men gav så meget af sig selv, som hun magtede, jo, der er meget at være taknemmelig for.

Og her ved hendes bisættelse blev Salme 8 fra det gamle testamente læst.

Digteren af denne salme er betaget over universets grænseløse storhed og brogethed, og i sin forundring over livets hemmelighedsfulde dybder, sætter digteren focus på mennesket selv og spørger:

Hvad er et menneske, at du kommer det ihu, et menneskebarn, at du tager dig af det?

Digteren kunne lige så godt have sagt: Hvad er det gud har villet med at sætte os her på denne jord?

Vi kender til mennesklivets svaghed, dets skrøbelighed og sårbarhed.

Hvor let kan vi ikke bringes til at vakle, hvor lidt skal der ikke til for at slå os helt ud!

Vor tilværelse kan være gavmild og herlig, men den kan også være barsk - især hvis den rammer os med sygdom, ulykke, afsavn eller svigt.

Det er ansigt til ansigt med denne sårbarhed og svaghed over for tilværelsens mange ansigter, at vi med digteren kan spørge:

Hvad har Gud villet med at sætte os her i denne modsætningsfyldte tilværelse?

Digteren forundrer sig over, at netop dette menneskeliv - der ligesom bliver sat ind i en bestemt sammenhæng, er sat som værn for Guds modstanderes skyld. Netop det skrøbelige menneske vil Gud bruge til at bringe alt det til tavshed, der truer livets godhed og gavmildhed.

Selv om det måske ikke er noget, vi umiddelbart begriber med vores forstand, så har vi alligevel er anelse om, at digteren har ramt noget centralt med meningen om vort liv. Vi ved, hvordan det enkelte menneskeliv har en ganske bestemt betydning for hver enkelt af os.

I netop det menneskeliv, hvormed vi i dag er samlede, kan I og vi trække mange gode minder og oplevelser frem, som I har haft sammen med jeres mor, svigermor, farmor og oldemor og søster..... I har oplevet, fordi hun var den, hun var, gav hun jer nogle glæder og værdier, som I ikke vil være foruden.

Ja der er sandt, at i vor sårbare menneskeslægt, i det enkelte menneske, har Gud rejst sig et værn - han har kronet mennesket med ære og herlighed og givet det en særplads.

Men det menneske, der har været aller mest sårbar og svag over for verdens ondskab og svigt er Jesus Kristus.

Men ham har Gud kronet med en herlighed, der rækkes ud til os alle - fordi han delte vore kår, han levede også under tilværelsens forskellige ansigter, men da Gud lod ham stå op af graven påskemorgen, brød han alle grænser, så han nu kan trænge ind i alle snærende og smertefulde rum, ind i angstens og dødens rum, der møder han os. der bærer han os igennem, der giver han os del i sin udødelige kærlighed, der kan skabe liv af alt dødt og som når frem til enhver, så vi aldrig bliver helt alene.

Og vi overlader nu Anni Jørgensen til guds kærlige omsorg, til ham, der alene formår at hjælpe.

Guds fred med os alle.
Guds fred med vore døde.

K Barn 6: **Johanne Rasmussen** #86 alder: 91
Født: 29.12.1912 i Tønder
Ægtefælle Peter Petersen #104 f. 10.08.1910 d. 28.09.1975
Gift: 05.07.1941 i Tønder kirke

12.11.1989:

Jeg kom i skole før genforeningen. Det var selvfølgelig i tysk skole, fordi der var ikke andre. Men vi var glade for skolen.

Med 14 år blev jeg konfirmeret og kom ud af skolen. Det var pigernes skæbne dengang.

Først fik jeg en formiddagsplads i 1 år. Så kom jeg til Sønderborg hos en familie med 2 børn.

Hjemme igen fik jeg arbejde om eftermiddagen på Orbesen's systue i Tønder, og det var jeg meget glad for og lærte en masse.

Men jeg ville prøve noget andet og rejste til København 1934 - 1936.

Først var jeg i Holte som enepige. Derefter på Forchhammersvej i selve København. Det var nogle dejlige år.

Da jeg kom til Tønder igen, fik jeg arbejde i en forretning hvor jeg så var 1 år.

Derefter kom jeg til Sønderborg i manufakturforretningen Hans Hansen og Co, hvor jeg var i 2 år.

Mens jeg var der, brød krigen ud og det blev ingen rar tid. Men når man er ung, overvinder man meget.

I Sønderborg lærte jeg min mand, Peter, at kende, og vi blev gift i 1941.

Og så begynder det rigtige arbejde først. 3 børn 2 år i træk, og en efternøler 6 år senere.

Så var jeg hjemmegående husmoder med lidt hjemmearbejde i 16 år.

Så fik jeg arbejde i kjoleforretningen "Jossy".

Men i 1959 købte vi en kiosk med mange salgsartikler, som gav en masse arbejde, men jeg var også glad for den.

1969 solgte vi den, og så havde jeg masser af tid.

For at få tiden til at gå ændrede jeg tøj for "Modelia" i 4 år og holdt så op fordi Peter blev meget syg og trængte til pleje både på hospitalet og hjemme.

Peter døde i 1975 og fik så fred for sin sygdom.

Så blev jeg pensionist og har det godt med mine børn og børnebørn.

Hvad kan man ønske sig mere? Så nu sidder jeg med mine hobbyer og synes, jeg har det godt.

KIRKEOPTEGNELSE.

Faddere:

1. Anna Rasmussen, gift med farbror Peter i Broager.
2. Cicilie Husted, Vestergade, Tønder, gift med en symaskineforhandler, som Far og Mor havde lært at kende i Gråsten.
3. Far.

M Barn 7: **Johann Wilhelm Rasmussen** #1 alder: 84
 Født: 13.02.1919 i Tønder
 Ægtefælle Cecilie Lindkjær Straarup #2 f. 18.12.1922
 Gift: 04.08.1944 i Hjarup

WR: "Jeg kom i Den danske folkeskole i Tønder (Stats-seminariets Øvelsesskole) i 1925 og husker tydeligt den første skoledag, da Far tog mig ved hånden og fulgte mig i skole. Jeg har altid følt, at Far var lige så glad som jeg: Nu kunne han tillade sig at sende sit barn i en dansk skole. De muligheder havde han jo ikke med mine søskende, de havde jo gået i tysk skole - var begyndt inden genforeningen, og ville naturligt nok helst fortsætte hos deres kammerater i den tyske skole - de var jo heller ikke vant til at tale dansk - hjemmesproget i Strucksallé 24 var jo nødvendigvis tysk, som i alle hjem, hvor faderen var tysk tjenestemand. Vor søde naboerske, Thilde, skulle nok holde øje med dét!

Det var Claus Eskildsen, som blev min første klasse- og dansk-lærer. (Kendt for Ole-Bole ABC og Dansk grænselære).

Ham fik jeg siden en del at gøre med, dels i børneskolen, særlig i 8.klasse, og naturligvis i de 5 år på seminariet, da jeg "vendte tilbage" for at blive lærervikar min på to måder gamle skole

Da jeg kom i 7.klasse, kunne jeg ikke komme ud af skolen, fordi jeg ikke fyldte 14 år inden 1.april - sådan var loven dengang. Jeg var nødt til - meget mod min vilje - at gå i 8.kl., som blev kaldt "Fortsættelsesklasse". Vi - 12 elever - modtog faktisk, blev jeg klar over senere, ret avanceret undervisning: Biblioteksarbejde i byens bibliotek, "Bøgers brug", hjemstavnslære d.v.s. lokal- og slægts- historie med ekskursioner til relevante lokaliteter, hvor vi så arbejdede med emnerne, herved også besøg i Landsarkivet i Åbenrå, hvor jeg - som de andre i klassen, der var sønderjyder, lavede min første anetavle. Den beviste for resten at jeg var "arier" - men det betød jo ikke noget for MIG.

Lærerne, som vi havde, var eller blev kendte lærebogsforfattere, 3 af dem blev amtsskolekonsulenter, som jeg så senere som lærer fik flerårigt samarbejde med i forskellige henseender.

Jeg mindes især Claus Eskildsen, vi fik i historie, og Roust, der var klasselærer for os. Ekskursionerne var både med Roust, og med "Claus" som vi kaldte ham (også på seminariet), og den tur jeg husker bedst, er turen til Åbenrå Landsarkiv, hvor Claus havde sørget for, at der lå bl.a. kirkebøger klar, som vi kunne se i og måske finde nogle af vores forfædre. Vi kunne også læse "de krøllede bogstaver" - vi havde lært at skrive dem i tysktimerne.

5.juli 1933 blev jeg endelig sluppet ud af skolen og kunne så komme - ikke i lære som mekaniker, som jeg havde drømt om - men i snedkerlære. Og det har jeg ikke været ked af senere!

Tirsdag den 11.juli (ikke begynde på en mandag, sagde Mor) mødte jeg så op hos snedkermester Stahlberg, Vestergade 33 i Tønder, som læredreng. Kontrakten (som jeg har endnu) er undertegnet af Far den 5.sept.1933 "således at læretiden udløber den 17.august 1937" og "Læremesteren betaler for det første år 5 kr, for det andet 8 kr og

for de to sidste 10 kr pr uge hver fredag bagud. Lærlingen bor og spiser hjemme".

Arbejdsugen var fra mandag til og med lørdag kl 8 til 18, lørdag dog kun til kl 12. Der blev holdt middagshvil på 1 time, og overfor arbejdstilsynet blev der sagt, at vi havde 1/2 times kaffepause formiddag og eftermiddag!.

Vinteren igennem skulle vi gå i Teknisk Skole fire aftener om ugen mandag-torsdag kl 19 til 21. Afgangsbrevet herfra er underskrevet den 19. marts 1937.

Undervejs fik jeg H C Andersen's "Mit livs eventyr" som "Særlig anderkendelse for flid og dygtighed".(!)

21. marts 1937 bestod jeg svendeprøven, men jeg havde jo ikke krav på svendeløn, da kontrakten først udløb 17. august. Svendeløn var dengang 1 kr i timen. Det kunne jeg jo naturligvis ikke få. Mester gav mig frivilligt 50 øre i timen. Det var jo ikke at foragte, da jeg faktisk kun havde krav på 10 kr om ugen ifølge kontrakten. Mester ville ellers gerne have sparet at føre mig til svendeprøve, da han hørte om mine planer - det kom nemlig i avisen: "Forlader høvlebænken for at blive lærer!"

Men Far holdt på, at jeg skulle ikke "rende af lære", det har jeg mange gange senere været glad for.

Mester var alligevel så flink at lade mig få lov til at deltage i FDF's store Marselisborg-lejr samme sommer 1937.

Han foreslog mig, at jeg senere kunne komme og hjælpe på værkstedet, når jeg havde tid, men da han så kun ville give mig halv svendeløn i sommerferien 38, sagde jeg naturligvis nej tak. Jeg kunne nemlig få arbejde i Højer hos Hjuler Jensen Højer, hvor broder Peter var værkfører, og her fik jeg tariffbetaling.

Mine søskende var blevet spurgt, om de ville sige ja til, at jeg måtte gå på seminariet og bo hjemme. Det satte de sig ikke imod - de ville vist allesammen gerne være gået samme vej. Jeg har grund til at være Far og Mor og mine søskende taknemmelig for, at jeg fik lov!

Min snedkeruddannelse var jo ikke spildt. Den har jeg haft fornøjelse af utallige gange senere i livet, både privat og i skole og aftenskole m.v.

Lysten til at blive lærer opstod hos mig under mit arbejde som patruljefører i FDF, hvor jeg opnåede gode resultater med de drenge, jeg havde med at gøre, og hvor jeg ingen disciplinære problemer havde - og det har jeg for resten aldrig haft. Flere af mine førerkammerater var desuden seminarieelever, og det har nok også "smittet af".

I alt fald fik jeg mit eksamensbevis som lærer i folkeskolen den 6. juni 1942. Dimittendernes familier var inviteret til at overvære festligheden. Far og Mor ville ikke med, men søster Christine og Jørgen var så flinke at komme fra Sønderborg, så jeg ikke skulle være alene ved højtideligheden.

Der var stor arbejdsløshed dengang også blandt lærere, men jeg fik allerede to dage efter dimissionen stilling som vikar på øvelsesskolen et par uger, derefter 14 dage vikar i Padborg. Så var der sommerferie, og jeg tog til Højer og fik arbejde hos Hjuler Jensen. De første par uger boede og spiste jeg hos Peter og Hanne, men da broder Peter begyndte at lægge mit "Vestkysten" ud på ydertrappen med ildklemmen fra Hannes komfur, flyttede jeg fra Hannes gode mad og boede andetsteds i byen. Jeg blev af en arbejdskammerat fra fabrikken indbudt til at spise hjemme hos ham - at han på det

tidspunkt allerede længe havde været med i modstandsbevægelsen som leder, erfarede jeg først længe efter kapitulationen.

Så blev det november. Allerede i februar havde jeg fået tilsagn om ansættelse som sløjdlærer på Skanderup Ungdomsskole og under mit præsentationsbesøg dengang aftalt at skulle tiltræde 1. november.

Det blev skæbnesvangert på to måder: dels opgav jeg at være ungdomsskolelærer på grund af de elendige arbejdsforhold og den dårlige betaling - dels mødte jeg Cecilie, og DET har jeg aldrig haft grund til at fortryde, tværtimod!

Ungdomsskolen holdt op i slutningen af april 1943. 8. maj skulle jeg møde i Gothersgades kaserne ved livgarden som rekrut. Sådan gik det til, at jeg den 29. august blev afvæbnet af tysk militær og sad inde til november.

I det følgende halve år havde jeg forskellige vikariater og skrev en del ansøgninger. Den bedste tid havde jeg i tre måneder i Skovby skole på Syd-Als, hvor jeg vikarierede for lærerinden, der havde brækket armen. Hans Helbo var førstelærer, og vort samvær førte til et mangeårigt venskab og samarbejde omkring husflidssagen i Danmark, specielt på Kerteminde højskole, der er husflidshøjskole, da Helbo blev afdelingsleder dér og fik mig derover som kursusleder i sommerferierne fra 1949-56.

1. maj 1944 blev jeg vikar i Sommersted i en ledig stilling. Jeg søgte blandt 60 ansøgere (!) og fik stillingen takket være først og fremmest min gamle lærer, Thomas Roust, der nu var amtsskolekonsulent for Haderslev amt. Men også fordi formanden for skolenævnet, Peter Andersen, i sin tid var flygtet fra tysk soldatertjeneste og var havnet hos farbror Iver og tante Martha, som havde taget sig af ham. Han spurgte jo naturligvis til min eventuelle kæreste, og så kom det jo frem. Siden fortalte han mig, at det var rygtedes, at jeg havde søskende, som var tysksindede, og endda en broder, der var tysk soldat. En gruppe forældre havde opsøgt ham og spurgte, om han vidste det, og han havde sagt, at det vidste han, før jeg fik stillingen, men han sagde også, at det var amtsskolekonsulent Roust, der havde fortalt det, da han anbefalede mig til stillingen, og netop af den grund syntes han, at jeg skulle ansættes.

Man ønskede at ansætte en gift lærer, og så blev Cecilie og jeg gift den 4. august 1944. Vi kom til at bo i den gamle degnebolig, og her fødtes Knud den 5. sept. 1947.

Sommeren 1945 tilbragte jeg som soldat ved grænsen til november samme år.

I 1948 blev jeg opfordret til at søge stillingen som førstelærer i Ullerup ved Sønderborg, hvor vi fik nogle dejlige år.

Så blev stillingen som førstelærer i Store Andst opslået ledig med mange spændende opgaver for den nye skoleleder i forbindelse med den planlagte modernisering af det landsby-ordnede skolevæsen og bygning af en moderne centralskole med sognebibliotek m.m. Jeg søgte og fik stillingen. De første 3 år boede vi i den gamle Store Andst Rytterskoles førstelærerbolig. November 1958 flyttede vi op i den endnu ikke færdigbyggede nye skole, som blev indviet 1. april 1959. Vi havde dog allerede sidst i august 1958 taget lokaler i brug og samtidig nedlagt de gamle skoler, bortset fra Gamst skole, hvis forskole fortsatte som to-årig indtil 1962, da Gamst-lærerinden gik på pension.

Her fik vi så 31 gode år. 1. august 1986 blev jeg pensionist, og i oktober samme år flyttede vi ind i vor nuværende bolig.

.....

Familie til Johann Wilhelm Rasmussen #4 - forsat

Jeg har altid interesseret mig for hjemstavnslære, som det hed i sin tid i 8.klasse i Tønder. Nu kaldes det lokalhistorie.

Og jeg har altid sat mig ind i egnens topografi og historie, hvor jeg end kom hen. Faktisk kan man altid finde et eller andet på egnen, der kan lede ind til større historiske emner, og altså begynde med noget, som børnene kendte.

I Ullerup og på Sundeved og Als er egnen jo simpelthen overfyldt med historie og historiske beretninger. Der var det ingen sag at finde noget der kunne bruges. Men i Andst var der ingen lokalhistorisk litteratur af betydning - jeg måtte selv i gang. Det blev starten til Andst Sognearkiv, som snart fik fast årligt tilskud fra kommunen, og som i 1977 blev udvidet til hele kommunen med mig som leder, selv om jeg stred imod, da jeg sagtens kunne få tiden til at gå med at samle stof til Andst sogns historie. Men da man fra kommunens side foreslog mig at få 6 ugentlige timer af mit pligtige timetal som lærer til arkivarbejde, slog jeg til og har aldrig fortrudt det.

Da jeg pensioneredes pr. 1.august 1986 fortsatte jeg med det samme antal timer på kontrakt i tre år. Den er nu udløben, men efter aftale med skoledirektøren fortsætter jeg en måned ad gangen, indtil der er kommet en ordning i stand, hvad ledelsen angår. I en foreløbig skitse for samarbejdet mellem Vejen Lokal- arkiv og det nye Egnsmuseum for Brørup-Holsted-Vejen står bl.a. at jeg fortsat skal have lov at komme og gå i arkivet som det passer mig, m.a.o. = jeg fra kommunen, og som i 1977 blev udvidet til hele kommunen med mig som leder, selv om jeg stred imod, da jeg sagtens kunne få tiden til at gå med at samle stof til Andst sogns historie. Men da man fra kommunens side foreslog mig at få 6 ugentlige timer af mit pligtige timetal som lærer til arkivarbejde, slog jeg til og har aldrig fortrudt det.

Da jeg pensioneredes pr. 1.august 1986 fortsatte jeg med det samme antal timer på kontrakt i tre år. Den er nu udløben, men efter aftale med skoledirektøren fortsætter jeg en måned ad gangen, indtil der er kommet en ordning i stand, hvad ledelsen angår. I en foreløbig skitse for samarbejdet mellem Vejen Lokal- arkiv og det nye Egnsmuseum for Brørup-Holsted-Vejen står bl.a. at jeg fortsat skal have lov at komme og gå i arkivet som det passer mig, m.a.o. = jeg får lov at beholde mine nøgler og bruge arkivets udstyr og kildemateriale. JWR, den 3.marts 1991.

Kirkenoter :

Faddere: Barnets fader.

Lüthje Hemmsen, Nykirke, (Moders fætter og plejebroder)
Elise Petersen, Rødenæs. Lütje's forlovede og senere
hustru.

Konfirmationen blev forberedt og foretaget af sognepræsten i Tønder, provst Christensen, den første danske sognepræst efter genforeningen.

13 jun 2003

Familie til Johann Wilhelm Rasmussen #4 - forsat

1 s.1.

2 Urne nedsat på Sct. Marie Kirkens kirkegård i 1.mands grav (Albert Christensen , #99).